

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
Квіцинської Вікторії Віталіївни
«Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 035 Філологія

Дисертація Вікторії Віталіївни Квіцинської «Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, виконана на кафедрі української літератури, компаративістики і грінченкознавства Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 12 від 22.12.2016).

Дисертаційне дослідження здійснене відповідно до наукової теми кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка «Типологія ідентичностей у художньому і критичному дискурсах» (2017–2021 рр., 0117U005200).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука» вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 2 від 25.02.2021) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, і призначено двох рецензентів:

- 1) Миколу Степановича Васькова, професора кафедри журналістики та нових медіа Інституту журналістики, доктора філологічних наук, професора;
- 2) Оксану Василівну Гальчук, професора кафедри світової літератури Інституту філології, доктора філологічних наук, доцента.

Актуальність теми дослідження. Дисертація Вікторії Віталіївни Квіцинської – важливий і необхідний крок у науковому осмисленні української

літератури перших десятиліть ХХ ст. як надзвичайно цікавого, жанрово розмаїтого і водночас драматичного періоду формування нової художньої мови, пошукув естетичних орієнтирів, а на індивідуальному рівні – реалізації творчого потенціалу особистості в різноманітних напрямах, стилях і мистецьких площинах. Останнє стало предметом дослідження здобувачки, яка поставила за мету розкрити жанрово-стильове багатство поезії й прози Михайла Жука в органічному зв'язку із його малярською творчістю.

Прижиттєві публікації охоплюють зaledве третину написаних М. Жуком текстів, які здебільшого є частиною літературного тла раннього українського модернізму, тому важливою є установка дослідниці на відстеження розвитку цього своєрідного автора в культурному русі перших десятиліть ХХ ст.

Інтерпретація й наукове опрацювання спадщини письменника, чиї твори опинилися в шухлядах робочого столу і на маргінесах літературного процесу, потребують уважного ставлення до перипетій його життєвого шляху, тому дуже слушно в роботі відстежено взаємний розвиток літературного і малярського талантів М. Жука.

Вдалі постановка й вирішення завдань, що стосуються нерозроблених ділянок історії української літератури, звернення до своєчасної проблематики інтермедіальності визначають актуальність дослідження Вікторії Віталіївни Квіцинської «Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука».

Метою дисертаційного дослідження є розкриття жанрово-стильової різноманітності поезії та прози М. Жука в її органічному зв'язку з художньою діяльністю митця – письменника й маляра.

Відповідно до мети визначено такі завдання роботи:

- розглянути життєвий і творчий шлях М. Жука в контексті сучасних юному культурно-мистецьких парадигм;
- визначити провідні аспекти інтермедіального дослідження творів письменника;
- проаналізувати лірику М. Жука в контексті раннього модернізму;

- схарактеризувати жанрову палітру і тематичну спрямованість малої прози автора;
- визначити стильові й семантичні особливості казок М. Жука.

Об'єкт дослідження: поезія і проза М. Жука, зокрема збірки віршів і вінок сонетів, оповідання «Мені казали: “Ще молодий!”», «Дора», «Вона», сатири «З наказу губернатора», «Пісменник», казки.

Предмет дослідження: інтермедіальні модифікації поезії та прози М. Жука, проявлені передусім у жанрово-стильових аспектах творів.

Методи дослідження зумовлені його спрямованістю на поєднання інтермедіального підходу та спостережень за жанрово-стильовими особливостями творчої спадщини письменника. Біографічний метод допоміг дослідниці з реалізацією завдань, пов'язаних із поверненням постаті М. Жука в сучасний історико-літературний дискурс. Порівняльно-типологічний метод став головним у характеристиці жанрово-стильових особливостей лірики, малої прози та казок письменника. Допоміжними стали психоаналітичний, семіотичний, описовий методи під час роботи зі змістовими нюансами аналізованих творів, зокрема з погляду інтермедіальних трансформацій.

Особистий внесок авторки в отримання наукових результатів, досягнутих і сформульованих у дисертації, а також оприлюднених у відповідних публікаціях, є повноцінним та одноосібним.

Наукова новизна одержаних результатів. У кожному із завдань, які визначені необхідними для реалізації дослідницької мети, дисерантка виступає в ролі однієї з «піонерок», розкриваючи ще не досліджені аспекти творчості М. Жука, ведучи дискусію зі стереотипними, а отже, спрощеними уявленнями про мистецьку заангажованість тощо, пропонуючи оригінальний аналіз текстів, які раніше не були в літературознавчому обігу. Це свідчить про новаторський характер усього дослідження. Окрім того, В. В. Квіцинській було необхідно не лише осмислити дослідницький доробок попередників щодо інтермедіальності загалом і творчості М. Жука зокрема (у роботі опрацьовано та використано матеріали з 204 джерел), а й реконструювати життєвий і творчий шлях митця у

взаємодії двох сторін його таланту. До сьогодні наше літературознавство ще в перебігу створення цілісного концепту новітньої української літератури, історію якої творили письменники різного «калібру», різної видавничої долі й подальшої критичної та читацької рецепції, на заваді об'єктивного поцінування яких нерідко опинялись зовсім не естетичні чинники. До таких постатей належить і М. Жук, дослідження письменницької іпостасі якого як продовження й доповнення іпостасі художника запропонувала у своїй дисертації здобувачка. А отже, наше літературознавство збагачується новою науковою розвідкою в повному розумінні завдань і ролі таких аналітичних праць.

Особливо цінними є здійснені дисертантою спостереження за жанрово-стильовими трансформаціями в малій прозі М. Жука. Разом із аналізом семантико-стильових особливостей лірики та казок автора ця частина дослідження дає новий для українського літературознавства матеріал, важливий для подальшого історико-літературного осмислення.

Структура дисертації відповідає її меті: у кожному з трьох розділів здобувачка наголошує на ключових для розкриття інтермедіальності як визначальної риси літературного доробку М. Жука аспектах, розглядає співмірість традиційного і новаторського в його художніх експериментах, «прочитує» тексти письменника крізь призму форм і засобів живопису тощо. Дослідницька гіпотеза й результати спостережень перегуків літературного і живописного доробків М. Жука оприявлені у висновках дисертації.

Серед пропозицій, які могли би покращити загальний концепт дисертації та увиразнити вже запропоноване здобувачкою, такі: означити специфіку українського модернізму в порівнянні із західноєвропейським аналогом і чіткіше вказати, із якими мистецькими напрямами (школами, стилями) корелює творчість М. Жука, окреслити жанрову палітру (чи тенденції формування жанрової палітри) доби модернізму задля крацього розуміння модифікацій М. Жука; наголосити на різній інтенсивності інтермедіального «ефекту» в літературному доробку письменника залежно від періоду творчості, жанрової природи тексту, авторської інтенції тощо. Окремі фрагменти дисертації потребують редагування,

граматичних правок, збалансування наукового викладу і подекуди експресивної стилістики здобувачки.

Та загалом авторка продемонструвала науково переконливу, виважену й послідовну дослідницьку стратегію, у результаті якої змогла реалізувати сміливий та актуальній задум – поновити статус М. Жука в українському літературному процесі ХХ ст. і ствердити художню якість його письменницького доробку.

Теоретичне й практичне значення отриманих результатів. Рецензована робота спрямована на вирішення практичних завдань, пов'язаних з аналізом конкретного художнього матеріалу. Разом із тим вона містить низку влучних теоретичних знахідок, що розвивають уявлення про інтермедіальні взаємодії літератури. В. В. Квіцинська менше уваги приділила звичним уже в науці спостереженям за кольористикою та прийомам побудови візуальних картин, зосередившиесь на взаємних перегуках структурних і композиційних аспектів живописних і літературних творів М. Жука, що дало змогу вийти на відповідні теоретичні узагальнення.

Із практичного погляду результати дисертаційного дослідження є безумовно цінними для українського літературознавства, зокрема для побудови цілісної й багатогранної історії української літератури перших десятиліть ХХ ст.

Повнота викладення положень і висновків дисертації в публікаціях.

Усі основні положення і висновки дисертації заздалегідь належним чином оприлюднено в 7 публікаціях, зокрема у 2 статтях у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 1 – у закордонному виданні (Будапешт, Угорщина) і в 4 працях апробаційного характеру.

Публікація в періодичному науковому видані іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу

1. Квіцинська В. В. Самоусвідомлення нереалізованого письменницького таланту Михайла Жука в літературному процесі ХХ століття. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Hungary. 2019. Вип. VII(55), №. 189. С. 31–33.

Публікації у виданні, включеному до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»

2. Квіцинська В. В. Сецесійно-символістські орієнтації ранньої лірики М. Жука. *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 46. С. 159–165.

3. Квіцинська В. В. Про полеміку з приводу оповідання «Дора» Михайла Жука, надруковану в «Літературно-науковому вістнику». *Літературознавчі студії*. 2017. Вип. 1(1). С. 239–244.

Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження

4. Квіцинська В. В. Любовні зізнання в обрамленні вінка сонетів Михайла Жука. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Літературознавство*. 2015. № 43. С. 87–94.

5. Квіцинська В. В. Чернігівський етап творчості Михайла Жука. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*. Переяслав-Хмельницький, 2017. № 38. С. 430–433.

6. Квіцинська В. В. До витоків творчості Михайла Жука: традиції і новаторство. *Українська мова і література в школах України*. 2018. № 3(1). С. 25–27.

7. Квіцинська В. В. Проблема сприйняття особистості в оповіданні Михайла Жука «Мені казали: “Іце молодий!”». *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи. Міждисциплінарні перспективи*. Банска Бистриця ; Баку ; Ужгород ; Херсон ; Кривий Ріг, 2019. С. 199–201.

Апробація матеріалів дисертацій. Основні положення рецензованої праці пройшли належну апробацію у вигляді публікацій і доповідей на наукових заходах рівного рівня: Міжнародній науковій конференції «Сучасна філологічна наука в міждисциплінарному контексті» (Київ, 8.10.2015), 38-й Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 14.12.2017), 4-й Міжнародний науково-практичній конференції «Fundamental and applied researches: contemporary scientifical and practical solutions an approaches. Interdisciplinary prospects» (27.06.2019).

На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, заявлених публікацій і результатів автоматизованої перевірки щодо текстових збігів установлено, що текст рецензованої роботи не містить plagіату, а дисертація відповідає вимогам академічної добродетелі.

Оцінка мови та стилю дисертації. Матеріал у рецензованій роботі викладено логічно з дотриманням норм наукового стилю, її структура відповідає дослідницькій концепції, визначеній під час планування праці.

Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам п. 10, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 (зі змінами), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Ознайомившись із дисертацією Вікторії Віталіївни Квіцинської «Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука» і науковими публікаціями, у яких висвітлені основні результати дослідження, а також уявивши до уваги результати фахового семінару, вважаємо, що рецензована праця є самостійним науковим дослідженням актуальної для українського літературознавства проблеми, містить оригінальну інтерпретацію ліричних і прозових творів М. Жука.

Під час дослідження отримані нові науково обґрунтовані практичні результати. Зміст дисертації відповідає поставленим меті й завданням, які виконані повністю. Наукові результати й положення належно апробовані. У публікаціях авторки відображені всі основні положення дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань і спеціальності, із якої вона подається до захисту. За науковим спрямуванням, поставленими метою і завданнями, визначеними об'єктом і предметом дослідження, новизною і практичною цінністю дисертація Вікторії Віталіївни Квіцинської «Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука» відповідає спеціальності 035 Філологія в галузі знань 03 Гуманітарні науки. Освітню і наукову складові освітньо-наукової

програми з підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в Київському університеті імені Бориса Грінченка авторка дисертації виконала повністю, що засвідчено відповідними документами.

Рекомендація дисертації до захисту. Рецензована дисертація «Інтермедіальні модифікації у творчості Михайла Жука» є завершеною науковою працею, у якій її авторка В. В. Квіцинська отримала нові науково обґрунтовані результати, значимі для розвитку літературознавства, зокрема історії української літератури перших десятиліть ХХ ст. Наукова праця В. В. Квіцинської відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 06.03.2019 № 167 (зі змінами), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» і може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент:

професор кафедри журналістики
та нових медіа Інституту журналістики
Київського університету
імені Бориса Грінченка
доктор філологічних наук, професор

М. С. Васьків

Рецензент:

професор кафедри світової літератури
Інституту філології
Київського університету
імені Бориса Грінченка,
доктор філологічних наук, доцент

О. В. Гальчук

